

PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH W ZESPOLE SZKOLNO-PRZEDSZKOLNYM W PLUDRACH

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Zasady ogólne.....	4
2.1.	Dyrektor szkoły powołuje Szkolny Zespół Kryzysowy.....	5
2.2.	Plan działań członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego	5
2.3.	Zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych	6
3.	Procedury szczegółowe	9
3.1.	Procedura postępowania w przypadku złamania zakazu używania telefonów komórkowych w czasie zajęć szkolnych	10
3.2.	Procedura postępowania w sytuacji, gdy wychowawca podejrzewa, że uczeń jest nieobecny w szkole z powodu wagarów.	11
3.3.	Samowolne opuszczanie szkoły w czasie zajęć lekcyjnych lub zorganizowanych wyjazdów szkolnych	12
3.4.	Procedura postępowania nauczycieli na wypadek ujawnienia zachowań agresywnych ucznia.	13
3.5.	Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela	15

3.6.	Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia ucznia o spożywanie alkoholu lub innych środków odurzających na terenie szkoły lub gdy na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających	17
3.7.	Procedura postępowania w przypadku zauważenia, że uczeń pali papierosy	19
3.8.	Procedura postępowania w przypadku, gdy na terenie szkoły zostanie znaleziona substancja przypominająca wyglądem narkotyk.....	20
3.9.	Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.....	21
3.10.	Procedura postępowanie wobec ucznia sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa	23
3.11.	Procedura postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego	25
3.12.	Procedury postępowania w przypadku wystąpienia ryzyka podjęcia próby samobójczej, próby samobójczej lub samobójstwa ucznia	26
3.12.1.	Postępowanie w przypadku stwierdzenia u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych	26
3.12.2.	Postępowanie w przypadku posiadania informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)	28
3.12.3.	Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej na terenie szkoły	30
3.12.4.	Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej poza terenem szkoły	31
3.12.5.	Postępowanie w przypadku śmierci samobójczej ucznia	32
3.13.	Procedura reagowania: incydent bombowy.....	33
3.13.1.	Postępowanie w sytuacji, gdy otrzymano informację o podłożeniu ładunku wybuchowego	33
3.13.2.	Postępowanie w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku	35
3.14.	Procedura reagowania – epizod psychotyczny ucznia	37
3.15.	Procedura postępowania na wypadek epidemii/choroby zakaźnej	39
3.15.1.	Postępowanie w przypadku stwierdzenia zachorowania na sepsę, posocznicę, inną chorobę zakaźną (dotyczy ucznia, nauczyciela lub innego pracownika)	39
3.15.2.	Postępowanie z uczniami narażonymi w szkole na kontakt z potwierdzonym przypadkiem nowej grypy A(h1n1).....	41
3.16.	Procedura postępowania rzecznika prasowego placówki (jeśli został powołany):	42
	Gdzie szukać pomocy?.....	43
	Wzory druków:	44

1. Wstęp

Sytuacja kryzysowa to zbieg zdarzeń, okoliczności i zachowań, które zakłócają normalny tryb funkcjonowania państwa, społeczności, organizacji. Typowymi cechami sytuacji kryzysowej jest nagłe i zwykle nieoczekiwane wystąpienie, dolegliwość i poważne konsekwencje psychologiczne, ekonomiczne, prawne i społeczne. Sytuacja kryzysowa może być spowodowana jednym zdarzeniem traumatycznym, bądź ujawnić się jako konsekwencja długotrwałych mini – kryzysów (zaniedbań, konfliktów) w sferze wychowawczej, edukacyjnej, psychologicznej, ekonomicznej, organizacyjnej.

Zdarzenia traumatyczne to sytuacje, w których istnieje poważne zagrożenie dla naszego życia i zdrowia lub życia/zdrowia innych, w tym bliskich nam osób. To sytuacje, w których konfrontujemy się ze śmiercią, fizycznym i psychicznym cierpieniem. Zwykle wydaje się nam, że tragicznych w skutkach zdarzeń można było uniknąć, albo uważamy, że nie powinny nas one spotkać. Zdarzenia te pozostawiają w nas nieprzyjemne i bolesne wspomnienia, lęk i niepewność.

W szkolnej codzienności pracownicy często mają do czynienia z sytuacjami trudnymi, które mogą być sygnałami nadchodzącego kryzysu, w związku z czym wymagają przemyślanych działań. Kryzys charakteryzuje się nagłością, dolegliwością, szerokim zasięgiem zjawiska, wybuchu pociągając za sobą niemożliwość ukrycia i destabilizację. Kryzys mogą wywołać problemy wewnętrzne, np. agresja w szkole, konflikty lub też problemy zewnętrzne.

Sytuacja kryzysowa wymaga innego zachowania niż sytuacja trudna oraz narzuca konieczność przyjęcia innych niż zwykle strategii postępowania. W sytuacji kryzysowej potrzebne jest jasne określenie roli dowódcy, wszystkim powinny być znane sposoby reagowania, decyzje muszą zapadać szybko, zespołowa analiza musi służyć rozważeniu różnych aspektów kryzysu i ujednoliceniu stanowiska.

Zdarzenia kryzysowe w szkole mogą mieć różną naturę i mogą przyjąć postać:

- ✓ zdarzenia o charakterze klęski żywiołowej, skażenia środowiska w pewnej skali lub nagłego wydarzenia niebezpieczne dla zdrowia i życia (powódź, rozlanie się niebezpiecznej substancji w szkole lub w otoczeniu szkoły, pożar);
- ✓ aktu terroryzmu (podłożenie bomby, napad z bronią, przetrzymywanie zakładników);
- ✓ systematycznych aktów przemocy wewnątrz społeczności szkolnej (nauczycieli wobec uczniów, uczniów wobec nauczycieli, tzw. fali);
- ✓ ekstremalnych traumatycznych wydarzeń z udziałem osób ze szkoły (samobójstw, zabójstw, nieszczęśliwych wypadków na imprezach szkolnych lub pozaszkolnych, w tym wypadków śmiertelnych);
- ✓ nieszczęśliwego zdarzenia, np. wypadku podczas wycieczki szkolnej;
- ✓ konfliktu z prawem, np. toczącego się postępowanie sądowe;
- ✓ konfliktu z otoczeniem, np. konfliktu z władzami samorządowymi;
- ✓ skandalu, np. konfliktu związanego z niewłaściwymi zachowaniami uczniów, nauczycieli;
- ✓ innego rodzaju kryzysu – wywołanego przyczynami niezależnymi od szkoły, np. huraganem, zamiecią, powodzią.

2. Zasady ogólne

Procedury postępowania nauczycieli Publicznej Szkoły Podstawowej w Pludrach w sytuacji kryzysowej zostały opracowane i zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną. Lista i zakres procedur może ulegać zmianie, w zależności od zaistniałych potrzeb. Nową procedurę dodaje się do zestawu procedur po zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną.

Postępowanie w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia, powinno być prowadzone w możliwie najszybszym czasie i przy zapewnieniu mu bezpieczeństwa psychofizycznego. Uczeń i jego rodzice/opiekunowie prawni mają prawo do pełnej informacji

o sytuacjach i podjętych przez szkołę działaniach ich dotyczących. **Osobą odpowiedzialną za uruchomienie procedury jest pani Dyrektor** placówki, a w razie jej nieobecności wyznaczony przez nią koordynator – członek Szkolnego Zespołu Kryzysowego.

2.1. Dyrektor szkoły powołuje Szkolny Zespół Kryzysowy

W skład Szkolnego Zespołu Kryzysowego wchodzi:

- Dyrektor/ osoba odpowiedzialna za uruchomienie procedury
- Wychowawcy klas
- Psycholog/pedagog szkolny
- Szkolny rzecznik prasowy (jeśli został powołany).

Szkolny Zespół Kryzysowy koordynuje działania pomocowe oraz dba o stosowanie przyjętych w szkole procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych. Uczniowie wykraczający poza normy prawne i zasady zachowania akceptowanego w szkole ponoszą sankcje przewidziane w Statucie i Regulaminie szkoły.

2.2. Plan działań członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego

1. W pierwszej fazie kryzysu:

- ✓ ocena emocjonalnych, poznawczych, behawioralnych aspektów reakcji kryzysowych;
- ✓ szybkie ustanowienie kontaktów (z osobami czy grupami zaangażowanymi w kryzys);
- ✓ identyfikacja głównych problemów lub czynników wyzwalających kryzys;
- ✓ wybór strategii komunikacji z otoczeniem zewnętrznym szkoły/placówki;
- ✓ uprawomocnienie planu oddziaływań;
- ✓ wdrażanie oddziaływań.

2. W drugiej fazie kryzysu, po opadnięciu emocji i wyciszeniu reakcji środowiska zewnętrznego:

- ✓ tworzenie i badanie alternatyw;
- ✓ wyciągnięcie wniosków;
- ✓ modyfikacja modelowego planu działania w sytuacji kryzysowej.

Podczas identyfikacji problemów stanowiących przyczyny, np. kryzysu wychowawczego, zespół kryzysowy powinien zadać sobie pytania:

- Z jakimi trudnymi zachowaniami (uczniów, rodziców, nauczycieli) mamy do czynienia?
- Co stanowi istotę trudności tych zachowań (dla kogo są trudne do zniesienia, komu wyrządzają szkody, jakie łamią normy, jakie podważają wartości)?
- Jakim zachowaniom trzeba natychmiast przeciwdziałać?

Celem interwencji kryzysowej w klasie jest ułatwienie odzyskania przez grupę równowagi wewnętrznej i poczucia sprawczości, ewentualne rozwiązanie problemu stanowiącego podłoże doświadczenia kryzysowego. Badając i tworząc alternatywy, członkowie zespołu kryzysowego zastanawiają się:

- Co ważnego chcą osiągnąć osoby zaangażowane w kryzys?
- Jakie ich potrzeby nie są zaspokojone?
- W jaki konstruktywny sposób można zaspokoić te potrzeby?
- Jakie kompetencje powinny być rozwijane?

2.3. Zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych

Pielęgniarka (jeśli jest dostępna):

- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej;
- zgłaszanie potrzeb pomocy medycznej (wg oceny zagrożenia życia, zdrowia);
- angażowanie osób towarzyszących uczniom odwożonym do szpitali;
- udzielanie uczniom informacji o ew. konsekwencjach dla zdrowia, jakie niesie ze sobą incydent;

- przekazanie lekarzom kluczowych informacji o sytuacji poszkodowanych.

Wychowawca, inni nauczyciele:

- powiadomienie uczniów w klasie i podjęcie tematu w dyskusji (jeśli jest to właściwe);
- niezwłoczne zidentyfikowanie uczniów potrzebujących porady, pomocy i zawiadomienie o tym psychologa/ pedagoga lub specjalistę wspierającego szkołę;
- eskortowanie uczniów szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych do miejsca udzielania pomocy;
- monitorowanie stanu uczniów w okresie późniejszym;
- towarzyszenie uczniom rannym, chorym;
- angażowanie zespołu klasowego w konstruktywne lub pożądane formy aktywności (w zależności od rodzaju zdarzenia);
- zmniejszanie dolegliwości skutków (w okresie po zdarzeniu).

Psycholog/ pedagog:

- koordynowanie działań związanych z pomocą psychologiczną, w tym zgłaszanie zapotrzebowania wsparcia w tym zakresie;
- stałe udzielanie informacji – informacja jest podstawową formą pomocy w sytuacji krytycznej;
- pozostawanie w stałym kontakcie z wychowawcami;
- kontaktowanie się z sąsiednimi szkołami w sprawie ew. wsparcia w opiece nad uczniami;
- prowadzenie ewidencji uczniów, którym należy udzielać pomocy;
- informowanie rodziców (opiekunów prawnych) o konieczności udzielania pomocy i zachęcanie do kontynuowania stosownych form pomocy poza szkołą;
- pomoc rodzicom w zrozumieniu podstawowych, typowych reakcji ich dzieci na zdarzenie kryzysowe;
- pomoc pracownikom szkoły w radzeniu sobie z własnymi reakcjami na zdarzenie kryzysowe.

Sekretariat szkoły:

- zawiadamianie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego o miejscach, terminach spotkań;
- kierowanie służb interweniujących do miejsca incydentu, udzielanie informacji o topografii budynku, specyficznych cechach sytuacji;
- kierowanie wszelkich telefonów, zapytań od mediów do dyrektora szkoły (ewentualnie do szkolnego rzecznika prasowego).

Dyrektor:

- ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia;
- pozyskuje kluczowe informacje (co się stało, kto był zaangażowany, kto był świadkiem, jak zdarzenie się zaczęło);
- w uzasadnionych sytuacjach – powiadamia policję (997, 112), straż pożarną (998, 112), pogotowie ratunkowe (999, 112);
- rozpoczyna realizację szkolnych procedur: ewakuacji, przeciwpożarowej, bombowej, innych (w zależności od zdarzenia);
- w uzasadnionych sytuacjach – wzywa placówkę wsparcia, np.: PPP, Centrum Zarządzania Kryzysowego;
- zawiadamia przez ogłoszenie lub w inny dostępny sposób personel szkoły;
- chroni (odizolowuje) wszystkich, którzy byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- podejmuje działania zapobiegające dezinformacji, chaosowi;
- upewnia się, że wszyscy pozostali uczniowie (personel) są bezpieczni;
- zarządza kontrolę wejść/wyjść w szkole;
- utrzymuje kontakt z personelem szkoły, aby monitorować sytuację;
- kieruje uczestnikami zdarzeń;
- na bieżąco zawiadamia jednostkę policji / straży pożarnej o przebiegu zdarzeń, zmianach sytuacji;
- zbiera kluczowe informacje niezbędne do dalszych działań;
- kontroluje obecność uczniów i personelu;
- wyznacza osobę do zawiadamiania rodziców/opiekunów prawnych uczniów;
- zleca zabezpieczenie miejsca zdarzeń, śladów;

- współpracuje z policją lub odpowiednimi służbami w rozwiązaniu problemu;
- kieruje współpracą personelu ze służbami;
- zawiadamia służby interweniujące, personel, rodziców/opiekunów o ustabilizowaniu sytuacji;
- inicjuje działania naprawcze.

3. Procedury szczegółowe

Podstawy prawne stosowanych procedur:

- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.*
- *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*
- *Konwencja o prawach dziecka*
- *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji /Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm./*
- *Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.*

3.1. Procedura postępowania w przypadku złamania zakazu używania telefonów komórkowych w czasie zajęć szkolnych.

1. W czasie lekcji obowiązuje absolutny zakaz korzystania z telefonów komórkowych. Telefon znajduje się w szafce ucznia. Korzystanie z telefonu w celu kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi następuje w czasie przerwy wyłącznie za zgodą nauczyciela – wychowawcy. Złamanie zakazu używania telefonów komórkowych obejmuje: inicjowanie i odbieranie połączeń, wysyłanie i odbieranie wiadomości sms, mms i innych, nagrywanie i odtwarzanie, fotografowanie.
2. W przypadku stwierdzenia, iż uczeń złamał zakaz korzystania z telefonu komórkowego podczas zajęć szkolnych, nauczyciel żąda od ucznia łamiącego zakaz wyłączenia telefonu oraz przekazania go nauczycielowi.
3. Nauczyciel interweniujący wpisuje w dzienniku elektronicznym w zakładce "uwagi" notatkę informującą o zdarzeniu.
4. Nauczyciel informuje ucznia o sposobie odebrania telefonu przez rodziców.
5. Nauczyciel przekazuje telefon do sekretariatu szkoły.
6. Telefon, do czasu odebrania przez rodziców/prawnych opiekunów, jest przechowywany w kasie pancernej w opisanej kopercie – data i godzina oraz podpis nauczyciela oddającego telefon.
7. W przypadku odmowy przekazania telefonu przez ucznia, nauczyciel wpisuje w dzienniku elektronicznym w zakładce "uwagi" notatkę informującą o zdarzeniu, informuje ucznia o możliwości obniżenia oceny z zachowania; wychowawca zawiadamia o zaistniałej sytuacji rodziców ucznia.
8. W przypadku nieuzasadnionego nagrywania lub filmowania osób trzecich (nauczycieli, uczniów, innych pracowników) bez ich zgody następuje także wdrożenie procedury RODO.
9. Nagminne łamanie zakazu używania telefonów komórkowych w czasie zajęć szkolnych ma wpływ na obniżenie oceny z zachowania.

3.2. Procedura postępowania w sytuacji, gdy wychowawca podejrzewa, że uczeń jest nieobecny w szkole z powodu wagarów.

1. Wychowawca natychmiast powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych, sporządza notatkę dotyczącą telefonicznej rozmowy z rodzicem/ opiekunem prawnym.
2. W przypadku powtarzających się wagarów ucznia wychowawca kontaktuje się ponownie z rodzicami/opiekunami prawnymi i umawia się z nimi na spotkanie osobiste.
3. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi wychowawca wzywa ich jednokrotnie wysłanym listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.
4. Jeżeli podejrzenia wagarów potwierdziły się, po przyjsciu ucznia do szkoły wychowawca przeprowadza z nim rozmowę wychowawczą, odnotowuje ten fakt w dokumentacji wychowawcy.
5. Wychowawca nie usprawiedliwia nieobecności wynikających z wagarów (nawet w sytuacji usprawiedliwienia od rodziców/opiekunów prawnych).
6. W przypadku braku współpracy rodziców/ opiekunów prawnych z wychowawcą – rodzic/ opiekun prawny nie uczestniczy w zebraniach, nie wyraża chęci na spotkania indywidualne, oraz w przypadku dalszego uchylania się ucznia od obowiązku szkolnego, wychowawca zgłasza fakt dyrekcji.
7. W sytuacji, gdy uczeń w dalszym ciągu nie realizuje obowiązku szkolnego, Dyrektor szkoły kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu egzekucyjnego, jakim jest gmina. Środkiem egzekucji administracyjnej obowiązku szkolnego jest grzywna.
8. Dyrektor szkoły, w porozumieniu z wychowawcą ucznia, pisemnie informuje Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich o uchylaniu się ucznia od obowiązku szkolnego, a w przypadku braku współpracy w tym zakresie ze strony rodziców/ opiekunów prawnych również wniosek o wgląd w sytuację rodzinną ucznia.

3.3. Samowolne opuszczanie szkoły w czasie zajęć lekcyjnych lub zorganizowanych wyjazdów szkolnych

1. Pracownik szkoły, który stwierdził, że uczeń samowolnie opuścił teren szkoły zgłasza ten fakt wychowawcy klasy, a jeżeli ten jest nieobecny – dyrektorowi szkoły.
2. Wyżej wymienione osoby niezwłocznie zawiadamiają rodziców/ opiekunów prawnych i umawiają się na rozmowę.
3. W najkrótszym możliwym terminie z uczniem przeprowadzana jest rozmowa ostrzegawcza w obecności rodzica/ opiekuna prawnego.
4. Uczeń otrzymuje uwagę, która jest zapisywana w dzienniku elektronicznym w zakładce "Uwagi" .
5. Wychowawca nie usprawiedliwia nieobecności (nawet w sytuacji usprawiedliwienia od rodziców/ opiekunów prawnych).
6. Jeżeli podobna sytuacja powtórzy się, uczeń otrzymuje upomnienie, a następnie naganę Dyrektora.
7. Jeżeli uczeń nadal uporczywie opuszcza szkołę w czasie lekcji, dyrektor zgłasza ten fakt do Sądu Rodzinnego z uwagi na zagrożenie demoralizacją.
8. Jeżeli uczeń podczas wycieczki, wyjazdu klasowego samowolnie opuści grupę, wychowawca/opiekun zawiadamia o fakcie rodziców/opiekunów prawnych, dyrektora i Policję.

3.4. Procedura postępowania nauczycieli na wypadek ujawnienia zachowań agresywnych ucznia.

Uwaga: Agresja jest incydentalnym zachowaniem. Przemoc jest procesem. Agresja dotyczy osób o zbliżonej sile i możliwościach. Przemoc oznacza przewagę sprawcy nad ofiarą lub ofiarami.

1. Nauczyciel, który zauważy zachowanie agresywne ucznia, zdecydowanie i stanowczo całkowicie przerywa negatywne zachowanie rozdzielając strony. Ustala granicę nie dopuszczając do przejawów agresji wobec siebie, jako osoby interweniującej, ocenia skalę zagrożenia, izoluje ucznia agresywnego.
2. W razie konieczności udziela pierwszej pomocy ofierze, ewentualnie wzywa lekarza.
3. Zgłasza ten fakt wychowawcy klasy i dyrektorowi.
4. Wychowawca przeprowadza rozmowę ze sprawcą, mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia.
5. W przypadkach, gdy agresja jest skierowana na przedmioty, które w jej wyniku uległy zniszczeniu, wychowawca wraz z uczniem ustala, w jaki sposób uczeń może naprawić (zminimalizować) efekty swojego działania. O zdarzeniu i formie zadośćuczynienia informuje dyrektora szkoły i rodziców.
6. W przypadku, gdy agresja skierowana jest przeciwko drugiemu uczniowi, wychowawca przeprowadza rozmowę ze sprawcą i poszkodowanym w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia. Rozmowę wyjaśniającą należy przeprowadzić nie łącząc ze sobą stron sporu.
7. Uczeń otrzymuje uwagę. W sytuacji powtarzających się aktów agresji, uczeń otrzymuje upomnienie, następnie naganę dyrektora.
8. W przypadkach objętych przepisami kodeksu postępowania karnego stosuje się przepisy zawarte w tym kodeksie (przestępstwo ścigane z urzędu lub na wniosek poszkodowanego).

Uwaga: Formy agresji i przemocy szkolnej.

Agresja i przemoc fizyczna mogą być stosowane bezpośrednio – gdy uczniowie sami są ich sprawcami – lub pośrednio – gdy nakłaniają do nich innych.

- *Fizyczna – bicie, kopanie, plucie, popychanie, szarpanie, wymuszanie pieniędzy, podstawianie nogi, zabieranie przedmiotów, niszczenie własności.*
- *Werbalna (słowna) – dokuczanie, przezywanie, wyśmiewanie, wyszydzanie, obrażanie, ośmieszanie, przeszkadzanie, grożenie, rozpowszechnianie plotek, pokazywanie nieprzyzwoitych gestów.*
- *Relacyjna – agresja bez fizycznego kontaktu, polegająca na działaniach, które prowadzą do obniżenia czyjegoś statusu w grupie, wykluczenia z grupy, izolowania, pomijania, nieodzywania się.*
- *Cyfrowa, elektroniczna, cyberprzemoc – przemoc z użyciem nowych technologii, np. obraźliwe SMS – y czy e – maile, wpisy na portalach społecznościowych, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę. Uczniowie mogą się stykać z różnorodnymi formami agresji elektronicznej, np. agresywnymi atakami na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej, regularnym elektronicznym przesyłaniem nieprzyjemnych wiadomości do ofiary, podszywaniem się pod ofiarę (kradzież tożsamości), upublicznianiem tajemnic, udostępnianiem prywatnych materiałów(zdjęć ofiary), śledzeniem i nękanie oraz prowokowaniem do pewnych zachowań i dokumentowaniem ich za pomocą zdjęć lub filmów upowszechnianych następnie w internecie, upublicznieniem poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary (Pyżalski, 2012).*

3.5. Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela

1. W przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, zarówno słownej jak i fizycznej, nauczyciel zwraca uwagę uczniowi, że jego zachowanie ma charakter agresywny. Reaguje na zachowanie agresywne ucznia w momencie, gdy takie zachowanie się pojawia.
2. Nauczyciel informuje ucznia oraz całą klasę, że zostały przekroczone normy i jakie konsekwencje grożą uczniowi za jej przekroczenie, zgodnie z Regulaminem i Statutem PSP.
3. Nauczyciel rozmawia ze sprawcą agresji poza klasą w obecności psychologa/pedagoga szkolnego.
4. Nauczyciel planując i prowadząc rozmowę z uczniem powinien:
 - ustalić niezbyt odległy termin spotkania,
 - przeprowadzić rozmowę z wychowawcą klasy, pedagogiem, psychologiem, innymi nauczycielami mającymi dobry kontakt z uczniem,
 - określić cel rozmowy (wyjaśnić przyczyny złego zachowania ucznia, doprowadzić do tego, by podobne zachowania nie powtarzały się),
 - stworzyć klimat sprzyjający nawiązywaniu więzi (zacząć od pozytywnych informacji wykorzystując wcześniej przygotowaną listę pozytywnych cech ucznia),
 - powstrzymać się od obwiniania, zawstydzania, grożenia i potępienia,
 - mówić o faktach, konkretnych zachowaniach, nie uogólniać,
 - wysłuchać, co ma do powiedzenia uczeń,
 - jednoznacznie nazwać, jakie uczeń złamał normy i zasady, oraz jaką szkodę poniósł nauczyciel w związku z jego zachowaniem,
 - poinformować, jakie ucznia o konsekwencjach jego zachowania (powinny być one powiązane z tym, co zrobił i zmierzać w kierunku naprawienia wyrządzonej szkody lub krzywdy). Sposób, w jaki to robi, może być ustalony wspólnie z nauczycielem,

- poinformować ucznia o dalszych krokach, jakie nauczyciel zamierza podjąć.
5. Jeśli pojedyncze uwagi nie dają efektu i uczeń wciąż jest agresywny, nauczyciel informuje wychowawcę klasy o przebiegu rozmowy i przyjętych ustaleniach.
 6. Wychowawca klasy regularnie rozmawia z agresywnym uczniem i włącza do współpracy psychologa/ pedagoga i rodziców.
 7. Wychowawca klasy informuje dyrektora o agresywnym zachowaniu ucznia wobec nauczyciela.
 8. Dyrektor, w obecności psychologa/ pedagoga i wychowawcy klasy, spisuje z uczniem i jego rodzicami umowę o oczekiwaniach wobec ucznia i konsekwencjach za ich łamanie.
 9. Wychowawca i psycholog/ pedagog czuwają nad przestrzeganiem przez ucznia przyjętych ustaleń. Wychowawca wymierza przewidziane w Statucie i Regulaminie sankcje w razie niewywiązywania się ucznia z umowy.
 10. Dyrektor omawia z nauczycielami problem agresji ucznia wobec nauczyciela. Wychowawcy klas omawiają problem z uczniami klasy (godzina do dyspozycji wychowawcy klasy) i rodzicami (zebranie rodziców).
 11. Jeśli zachowanie ucznia spełnia znamiona czynu karalnego, zawiadamiane są odpowiednie instytucje – policja, sąd rodzinny.

3.6. Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia ucznia o spożywanie alkoholu lub innych środków odurzających na terenie szkoły lub gdy na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających

1. W przypadku uzyskania informacji, że na terenie szkoły znajduje się uczeń, który używa lub jest pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających, nauczyciel informuje o tym wychowawcę klasy i dyrektora szkoły.
2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie – przekazuje pod opiekę pielęgniarki szkolnej lub innemu pracownikowi szkoły. W szczególnych wypadkach po konsultacji z pielęgniarką wzywa lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej.
3. Informuje o zaistniałym fakcie oraz wzywa do szkoły rodziców/ prawnych opiekunów ucznia w trybie natychmiastowym.
4. Wychowawca w najszybszym możliwym terminie przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w obecności psychologa/ pedagoga lub dyrektora szkoły. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej należy proponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki. Z przeprowadzonej interwencji wychowawca sporządza notatkę, którą podpisują uczestnicy rozmowy.
5. Gdy rodzice ucznia odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób, dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji.
6. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości¹ policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych – na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie

¹ Stężenie we krwi powyżej 0,5 ‰ alkoholu lub w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³

umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.

7. Jeżeli nadal obserwuje się postępujący proces demoralizacji dziecka, a rodzice nie współpracują ze szkołą, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).
8. Podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych: rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z psychologiem itp., a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Uwaga:

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Polsce karane jest:

- posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych,*
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających,*
- udzielanie, ułatwianie, umożliwianie innej osobie ich użycia oraz nakłanianie do użycia,*
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.*

3.7. Procedura postępowania w przypadku zauważenia, że uczeń pali papierosy.

1. Nauczyciel interweniujący informuje o tym fakcie wychowawcę klasy i dyrektora.
2. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im informację o fakcie palenia papierosów przez dziecko. Rozmowa odbywa się w obecności psychologa/ pedagoga lub dyrektora szkoły. Rodzic zobowiązuje się do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę profilaktyczno – ostrzegawczą z uczniem. Uczeń zobowiązuje się w formie pisemnej do niepalenia papierosów.
4. W przypadku notorycznego łamania zakazu palenia papierosów traktowanego jako demoralizacja, decyzją dyrektora szkoły sprawa zostaje przekazana odpowiednim organom (sąd rodzinny).

3.8. Procedura postępowania w przypadku, gdy na terenie szkoły zostanie znaleziona substancja przypominająca wyglądem narkotyk.

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję.
3. Po przyjeździe policji nauczyciel niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.
4. Nauczyciel sporządza notatkę z wydarzenia z podaniem dostępnych informacji o czasie, miejscu, zaangażowanych osobach i skutkach zdarzenia.

3.9. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki.

1. Nauczyciel interweniujący w obecności innej osoby (wychowawca, psycholog/ pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją.
2. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani plecaka ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
3. O swoich spostrzeżeniach nauczyciel interweniujący powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości plecaka, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
5. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję.
6. Całe zdarzenie nauczyciel interweniujący dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

UWAGA: Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii karalne jest:

- ✓ posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- ✓ wprowadzanie do obrotu środków odurzających;

- ✓ udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- ✓ wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających
- ✓ a także wyrabianie, posiadanie, zbywanie, nabywanie lub przechowywanie przyrządów służących do nielegalnego wytwarzania lub przetwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat. W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk).

3.10. Procedura postępowanie wobec ucznia sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa

1. Nauczyciel interweniujący niezwłocznie powiadamia o zdarzeniu wychowawcę i dyrektora szkoły.
2. Ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Przekazuje sprawcę (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę wychowawcy.
4. Wychowawca powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych ucznia – sprawcy.
5. Niezwłocznie w porozumieniu z dyrektorem powiadamia policję, w przypadku gdy sprawa jest z kategorii przestępstw z kodeksu karnego ściganych z urzędu lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana.
6. Nauczyciel interweniujący lub wychowawca zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa, lub przedmioty pochodzących z przestępstwa i przekazuje je policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa niebezpiecznego narzędzia i uciekając porzuca go lub porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).
7. Całe zdarzenie nauczyciel interweniujący dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

Uwaga: Instytucje państwowe, dowiedziawszy się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję oraz niezwłocznie przedsięwziąć czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa (art.4§2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich).

Kategorie przestępstw z kodeksu karnego ścigane z urzędu:

- ✓ udział w bójce lub pobiciu;
- ✓ doprowadzenie małoletniego poniżej 15 lat do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej;

- ✓ *znęcanie się;*
- ✓ *wywieranie wpływu na świadka w celu skłonienia do cofnięcia skarg lub wpłynięcia na złożone zeznania;*
- ✓ *podrabianie dokumentów;*
- ✓ *kradzież;*
- ✓ *kradzież z włamaniem;*
- ✓ *rozbój;*
- ✓ *przywłaszczenie;*
- ✓ *oszustwo*

3.11. Procedura postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego

1. Nauczyciel interweniujący udziela ofierze pierwszej pomocy przedmedycznej – jeśli uczeń doznał obrażeń, ewentualnie oddaje poszkodowanego pod opiekę pielęgniarce, bądź zapewnia mu pomoc poprzez wezwanie lekarza .
2. Nauczyciel interweniujący niezwłocznie powiadamia o zdarzeniu wychowawcę i dyrektora szkoły;
3. Wychowawca/ nauczyciel interweniujący powiadamia rodziców ucznia oraz w porozumieniu z dyrektorem niezwłocznie wzywa policję w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
4. Całe zdarzenie nauczyciel interweniujący dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

3.12. Procedury postępowania w przypadku wystąpienia ryzyka podjęcia próby samobójczej, próby samobójczej lub samobójstwa ucznia

3.12.1. Postępowanie w przypadku stwierdzenia u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych

Działania uprzedzające

Do zachowań, które powinny zaniepokoić pracowników szkoły, gdyż mogą wskazywać na zamiary samobójcze, należą:

- ✓ mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie,
- ✓ pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
- ✓ przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania,
- ✓ mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku wyjścia z sytuacji,
- ✓ okaleczanie się, autoagresja,
- ✓ długotrwały stan smutku, przygnębienia,
- ✓ pozbywanie się osobistych i ważnych dla ucznia przedmiotów,
- ✓ izolowanie się, zamykanie się w sobie,
- ✓ rezygnacja z zajęć, w które dotychczas był zaangażowany.

Każdy nauczyciel powinien znać podstawową listę symptomów wskazujących na ryzyko samobójcze. Jeśli niepokojące zachowania zauważy inny pracownik niż nauczyciel, również powinien zgłosić swoje obserwacje wychowawcy lub dyrekcji.

W sytuacji, kiedy do zamachu samobójczego nie doszło, a obserwować można jedynie różnorodne zachowania wskazujące na takie ryzyko, nauczyciel powinien:

1. Potwierdzić uzyskane informacje, identyfikując ich źródła.

2. Zawiadomić Szkolny Zespół Kryzysowy oraz rodziców/ opiekunów, jak również psychologa współpracującego ze szkołą.
3. Dążyć do przeprowadzenia bezpośredniej rozmowy z osobą ujawniającą przeżywane problemy (rozmowę taką przeprowadza zwykle psycholog), rozmowa musi odbywać się z poszanowaniem zasady poufności i dyskrecji.
4. Zespół wspólnie z psychologiem oraz osobą, wobec której się interweniuje, rodzicami lub opiekunami opracowuje plan dalszego działania (wsparcie, poradnictwo terapeutyczne, ewentualnie psychoterapia); dalsze działania należy konsultować z odpowiednią placówką np. Poradnią Zdrowia Psychicznego, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej.
5. Monitorować zachowanie ucznia, zwracając uwagę na ryzyko zagrożenia samobójstwem.

Działania interwencyjne

3.12.2. Postępowanie w przypadku posiadania informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

1. Osoba interweniująca ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia.
2. Nie pozostawia ucznia samego.
3. Usuwa wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru.
4. Bez rozgłosu przeprowadza ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce (pod opiekę pielęgniarki szkolnej, wychowawcy/psychologa).
5. Zbiera wstępne informacje o okolicznościach zdarzenia.
6. Zawiadamia dyrektora szkoły, który wzywa pomoc (pogotowie, policję, straż), jeśli potrzeba. Dbą, aby interwencja służb przebiegała dyskretnie.
7. Towarzyszy uczniowi – w celu zapewnienia podstawowego wsparcia.
8. Powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.
9. Powołany przez dyrektora Szkolny Zespół Kryzysowy dokonuje wyboru priorytetów działania uzależniając je od oceny sytuacji i dalszych zagrożeń wg klucza:
 - **RYZIKO UMIARKOWANE** – np. uczeń mówi o samobójstwie, nie mówi jak to zrobi, nie było wcześniejszych prób;
 - **DUŻE RYZYKO** – np. wystąpiły czynniki przedwypadkowe, uczeń mówi jak to zrobi, były wcześniejsze próby;
 - **EKSTREMALNE RYZYKO** – np. wystąpiły wskaźniki przedwypadkowe, uczeń dokonał samookaleczenia, podjął inne działania zagrażające zdrowiu/życiu.
10. Zespół ustala strategię odpowiednią do uzgodnionych priorytetów.
11. Uczeń powinien natychmiast zostać objęty indywidualną opieką psychologiczną i psychoterapeutyczną.

12. Jeśli SZK uzna, że zachodzi taka potrzeba, wskazuje rodzicom konieczność skontaktowania się z psychiatrą.
13. Personel szkoły chroni ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami traumatyzującymi (np. kontaktem z mediami, świadkami, itp.).
14. Szkolny Zespół Kryzysowy dokumentuje interwencję.

3.12.3. Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej na terenie szkoły

1. Pracownik, po otrzymaniu informacji o próbie samobójczej ucznia, stara się natychmiast go odnaleźć i potwierdzić rodzaj zdarzenia, nie pozostawia ucznia samego.
2. Usuwa przedmioty umożliwiające ponowienie próby.
3. Stara się dyskretnie przeprowadzić ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce.
4. Jeśli zachodzi taka potrzeba, udziela pierwszej pomocy przedmedycznej lub wzywa pielęgniarkę szkolną lub pogotowie ratunkowe, policję. Jeśli to możliwe, powinien zadbać, aby interwencja służb przebiegła dyskretnie.
5. Kiedy pojawi się taka możliwość, powiadamia lub zleca powiadomienie o zdarzeniu dyrektora szkoły.
6. Dyrektor szkoły niezwłocznie zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia próbie samobójczej ucznia.
7. Dyrektor informuje radę pedagogiczną pod rygorem tajemnicy służbowej, w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
8. Szkolny Zespół Kryzysowy wraz z psychologiem/ pedagogiem planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o zalecenia specjalisty (psychiatry), które ma na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, a także atmosfery życzliwości i wsparcia. Ponadto przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno – pedagogicznej poza szkołą.
9. Psycholog/pedagog i wychowawca systematycznie prowadzą dokumentowaną obserwację zachowań ucznia.

3.12.4. Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej poza terenem szkoły

1. Jeśli próba samobójcza ma miejsce poza szkołą, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły lub psycholog/ pedagog przekazuje rodzicom informacje dotyczące dostępnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej.
2. O próbie samobójczej dyrektor informuje radę pedagogiczną pod rygorem tajemnicy służbowej, w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
3. Psycholog szkolny/ pedagog planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o zalecenia specjalisty (psychiatry), które ma na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, a także atmosfery życzliwości i wsparcia. Ponadto przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno – pedagogicznej poza szkołą.
4. Psycholog/pedagog i wychowawca systematycznie prowadzą dokumentowaną obserwację zachowań ucznia.

Działania naprawcze

1. Szkolny Zespół Kryzysowy powołany przez dyrektora dokonuje diagnozy ryzyka ponowienia zamachu na życie uwzględniając, że odratowana osoba ma nadal poważne kłopoty z radzeniem sobie z problemami życiowymi.
2. Zespół konsultuje dalszą strategię ze specjalistami, PPP lub placówką opieki zdrowotnej.
3. Zespół podejmuje próbę zmobilizowania rodziny, aby udzieliła wsparcia bliskiemu, zapewniła mu bezpieczeństwo oraz skontaktowała się ze specjalistą.

3.12.5. Postępowanie w przypadku śmierci samobójczej ucznia

1. W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji.
2. Pedagog/psycholog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno – pedagogicznej innym uczniom szkoły.

3.13. Procedura reagowania: incydent bombowy

3.13.1. Postępowanie w sytuacji, gdy otrzymano informację o podłożeniu ładunku wybuchowego

1. Prowadzący rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego powinien **starać się zapamiętać jak największą ilość szczegółów.**
2. Osoba odbierająca informację zapisuje natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje.
3. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
4. Pomieszczenia ogólnodostępne (korytarze, toalety, magazynki) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują wyznaczone spośród personelu pomocniczego.
5. **Zawiadamiając Policję należy podać następujące informacje: rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot); treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego; numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia; adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej; opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.**
6. Wskazane jest uzyskanie od Policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.
7. **Ewakuacja odbywa się natychmiast po usłyszeniu sygnału** o podłożeniu ładunku wybuchowego, zgodnie z planem ewakuacji.
8. **Nie wolno używać telefonu komórkowego** – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.

9. Jeżeli to możliwe należy sprawdzić, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
10. **Należy bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej** sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
11. Nauczyciel odpowiedzialny za klasę, natychmiastowo **w miejscu ewakuacji liczy wszystkie dzieci** i informuje osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
12. Wychowawcy informują rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

3.13.2. Postępowanie w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku

Uwaga: *Poduszany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją.*

W przypadku zauważenia podejrzanego pakunku należy:

1. **Odizolować miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku** – należy założyć, że podejrzaną pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
2. **Nie dotykać, nie otwierać i nie przesuwać podejrzanego pakunku** – w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania.
3. Okryć pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznaną substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
4. Poinformować o stwierdzeniu pakunku dyrektora/ osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury. W przypadku nieobecności dyrektora nauczyciel prowadzący zajęcia powinien podjąć działania leżące w gestii dyrektora – wezwać policję, (nr tel. **997** lub **112**) udzielając szczegółowych informacji o rodzaju zagrożenia, opisując podejrzaną przedmiot oraz miejsce jego znalezienia, a także straż pożarną, pogotowie.
5. **Zawiadamiając Policję należy podać następujące informacje: rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzaną przedmiot); treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego; numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia; adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej; opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.**
6. Wskazane jest uzyskanie od Policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.
7. **Rozpocząć ewakuację natychmiast po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego, zgodnie z planem ewakuacji.**

8. **Nie używać telefonu komórkowego** – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy
9. **Bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej** sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
10. **W miejscu ewakuacji policzyć wszystkie dzieci** i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
11. Poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze.

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

Zainteresowania i uwagi wymagają:

- ✓ *rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób;*
- ✓ *pozostawione bez opieki przedmioty, typu: teczki, paczki, pakunki itp.;*
- ✓ *osoby wyglądające na obcokrajowców;*
- ✓ *osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku;*
- ✓ *samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach, tj. w pobliżu kościołów, synagog, meczetów lub miejsc organizowania imprez masowych i zgromadzeń.*

3.14. Procedura reagowania – epizod psychotyczny ucznia

Działania uprzedzające:

- zrobienie listy symptomów psychotycznych;
- zapoznanie się i udostępnienie innym „10 tez o schizofrenii” opracowanych przez Towarzystwo Psychiatryczne (WPA);
- sprawdzenie, jak skutecznie wezwać pogotowie ratunkowe w sytuacji zagrożenia zdrowia/ życia, także spowodowanego atakami psychozy;
- opracowanie listy teleadresowej lokalnych organizacji, placówek zajmujących się udzielaniem pomocy osobom chorym psychicznie.

Działania interwencyjne:

1. Osoba interweniująca nie pozostawia ucznia samego(reaguje spokojnie, łagodnie);
2. Bez rozgłosu przeprowadza ucznia w spokojne miejsce (gabinet pielęgniarki);
3. Na ile to możliwe, nie rozpowszechnia w szkole informacji o zdarzeniu;
4. Informuje o zdarzeniu dyrekcję szkoły, wychowawcę, pedagoga/psychologa;
5. Zawiadamia pogotowie ratunkowe (999, 112)
6. Nie stawia diagnozy – pozostawia to lekarzom.

Działania naprawcze:

1. Jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym, należy przygotować do tego klasę, np.: przeprowadzić zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany);
2. Jeżeli uczeń/ rodzice/ opiekunowie prawni sobie tego nie życzą – nie informować klasy;

3. Wziąć pod uwagę skutki uboczne leczenia i choroby przy określaniu wymagań wobec ucznia;
4. Udzielić elementarnego wsparcia rodzicom, w tym wskazać możliwość skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, Poradni Zdrowia Psychicznego, przyszpitalnych grupach wsparcia.

3.15. Procedura postępowania na wypadek epidemii/choroby zakaźnej

3.15.1. Postępowanie w przypadku stwierdzenia zachorowania na sepsę, posocznicę, inną chorobę zakaźną (dotyczy ucznia, nauczyciela lub innego pracownika)

1. Rodzice/opiekunowie prawni są bezwzględnie zobligowani do informowania szkoły o przypadku zachorowania ucznia lub członka jego rodziny na sepsę, posocznicę lub inną chorobę zakaźną.
2. Osoba, która otrzymała informację o zachorowaniu, niezwłocznie, osobiście i na osobności informuje o tym Dyrektora.
3. Dyrektor szkoły niezwłocznie sprawdza, czy informacja o zachorowaniu jest zgodna z prawdą. W tym celu kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia. Prosi o adres placówki oraz nazwisko i numer telefonu lekarza opiekującego się chorym.
4. Niezwłocznie po potwierdzeniu informacji przez rodzinę chorego ucznia Dyrektor kontaktuje się z lekarzem prowadzącym chorego, w razie potrzeby także z jego przełożonym (np. ordynatorem oddziału). Telefonicznie lub osobiście zasięga szczegółowych informacji dotyczących stanu zdrowia chorego, sposobu zarażenia oraz zalecanych działań prewencyjnych wobec pozostałych uczniów i pracowników szkoły.
5. Dyrektor zwraca się o wydanie zaleceń w formie pisemnej.
6. Po uzyskaniu zaleceń od lekarza, telefonicznie lub osobiście, a następnie pisemnie, Dyrektor zawiadamia o zdarzeniu organ prowadzący i kuratora oświaty. Wspólnie uzgadnia się dalszy sposób postępowania uwzględniający zalecenia medyczne.
7. Dyrektor domaga się pisemnych wskazań, co do swojego sposobu postępowania oraz udziału przedstawicieli obu organów w informowaniu rodziców/ opiekunów prawnych i uczniów.

8. Dyrektor podejmuje kolejne działania w sposób uzgodniony z organem prowadzącym i kuratorem oświaty. Robi to niezwłocznie, zachowując ustaloną kolejność.

3.15.2. Postępowanie z uczniami narażonymi w szkole na kontakt z potwierdzonym przypadkiem nowej grypy A(h1n1)

1. W przypadku, gdy do szkoły przyjdzie uczeń z objawami grypy bezwzględnie należy go odizolować.
2. W przypadku objawów o niewielkim nasileniu powiadomić rodziców/ opiekunów prawnych o konieczności odebrania ucznia ze szkoły.
3. W przypadku ciężkiego zachorowania odesłać ucznia transportem sanitarnym do szpitala zakaźnego lub innego, wyznaczonego do leczenia grypy, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.
4. Jeśli uczeń z objawami grypy ma powód wejścia do pomieszczenia z innymi ludźmi, winien zakryć nos i usta chusteczką jednorazową lub płatkami ligniny, albo (jeżeli jest taka możliwość) założyć maseczkę ochronną na nos i usta.
5. Należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczniów mających kontakt z osobą chorą o możliwości zakażenia.
6. Zalecić rodzicom codzienne pomiary temperatury i obserwację, czy u ucznia nie występują objawy grypy w ciągu 7 dni od kontaktu.
7. Zalecić rodzicom nie posyłanie ucznia do szkoły i wizytę u lekarza w przypadku wystąpienia objawów grypowych w ciągu 7 dni od kontaktu z osobą chorą.

Uwaga: Jako osobę podejrzaną o zakażenie nowym wirusem grypy A (H1N1) traktuje się osobę, która w ciągu 7 dni poprzedzających wystąpienie objawów przebywała na terenach, gdzie stwierdzono szerzenie się zakażeń wywołanych nową grypą A (H1N1) (lista publikowana przez Głównego Inspektora Sanitarnego) lub miała kontakt z osobami, u których potwierdzono zachorowanie na grypę wywołaną nowym wirusem A (H1N1).

3.16. Procedura postępowania rzecznika prasowego placówki (jeśli został powołany):

- mówić jako pierwszy o złych wiadomościach;
- mieć absolutną pewność co do faktów i stwierdzeń;
- bezwzględnie zachować spójność przekazu, logikę i konsekwencję;
- nie upubliczniać informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą;
- analizować dane;
- nie snuć spekulacji, podejrzeń i nie stawiać hipotez;
- reagować błyskawicznie i zdecydowanie na plotki, dementując je i wykazując ich fałsz lub głupotę;
- trzymać nerwy na wodzy i nie liczyć na wyrozumiałość żądających wyjaśnień lub
- oczekujących informacji;
- pokazywać, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i ma wizję wybrnięcia z kryzysu;
- nie ujawniać nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina;
- zawsze wyrażać troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były
- nieuniknione i najbardziej uzasadnione.

Gdzie szukać pomocy?

1. Komisariat Policji w Dobrodzieniu, ul. Edyty Stein 5b,
tel. +48 343575526, faks: +48 343575526
2. Komenda Powiatowa Policji w Oleśnie, ul. Klonowa 1a,
tel. +48 343504400, faks +48 343504445
3. Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół i Przedszkoli w Dobrodzieniu, Plac Wolności 1,
tel. 34 3 575 100 wew. 45, 34 3 575 538, 34 3 575 538
4. Punkt Interwencji Kryzysowej działa przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnie, ul. Marii Konopnickiej 8,
tel. 35 – 05 – 125/127, Całodobowy dyżur interwencyjny: **0 – 501 – 581 – 147**
5. Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Oleśnie, ul. Dębowa 3,
46 – 300 Olesno, tel. 34 358 28 74
6. Sąd Rejonowy w Oleśnie, III Wydział Rodzinny i Nieletnich, ul. Sądowa 3,
tel. 34 359 69 20, 34 359 69 00, 34 359 69 10, 34 358 39 01
7. Kuratorium Oświaty w Opolu, ul. Piastowska 14,
tel. 77 452 45 68
8. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrodzieniu, Plac Wolności 1,
tel. 34 351 62 60, faks 34 351 62 70,

Wzory druków:

Załącznik nr 1.

Wzór druku – potwierdzenie odebrania telefonu ucznia przez rodzica

Oświadczenie

Oświadczam, że w dniu..... odebrałem/am ze
szkoły telefon komórkowy należący do mojej córki/mojego syna
.....

imię i nazwisko dziecka

.....
czytelny podpis rodzica/ opiekuna prawnego

Załącznik nr 2.

Wzór druku – notatka ze zdarzenia

Notatka służbowa

Imię i nazwisko osoby interweniującej/stanowisko

Osoba/y, których dotyczy interwencja

Rodzaj zdarzenia

Inne osoby (świadkowie)

Krótki opis zdarzenia (fakty, konsekwencje, podjęte działania)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

czytelny podpis osoby sporządzającej notatkę